

5. Чепис О.І. Інститут negotiorum gestio в сучасному цивільному праві України // Порівняльно-аналітичне право. – 2016. – № 1. – С. 119-122.
6. Ігнатенко В.М. Квазі-інститут недоговірних зобов'язань з односторонніх правомірних дій // Теорія і практика правознавства. – 2018. – Вип. 2 (14). – С. 1-16; Ігнатенко В.М. Понятие и условия возникновения обязательства по ведению чужих дел без поручения // Пробл. законності: Респ. міжвідом. наук. зб. – 2001. – Вип. 48. – С. 48-54.
7. Антонюк О. І. Право учасників цивільних правовідносин на самозахист: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.03 – Харків., 2004. – 205 с.
8. Страунинг Э. Л. Самозащита гражданских прав: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.02 ; 12.00.03. – Москва, 1999. – 167 с.
9. Страунинг Э. Л. Самозащита гражданских прав: дис. ... кандидата юрид. наук : 12.00.02 ; 12.00.03. – Москва, 1999. – С. 116.
10. Стецюк Л.Л. Щодо можливості недієздатної фізичної особи бути гестором – субєктом самозахисту способом вчинення юридичних вчинків у майнових інтересах іншої особи без її доручення // Форум права. – 2010. – № 4. – С. 865-868.
11. Цивільне право України. Підручник: У 2 т. / Борисова В.І., Баранова Л.М., Жилінкова І.В. та ін.; за аг. ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Ярпоцького. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – С. 465.

Ключові слова: договір доручення, ведення чужих справ, цивільні правовідносини.

Ключевые слова: договор поручения, ведения чужих дел, гражданские правоотношения.

Key words: contract of commission, conduct of alien cases, civil legal relations.

ТИЩУК НАТАЛЯ ОЛЕКСІВНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри цивільного права

СПОРТИВНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ДЖЕРЕЛО ПІДВИЩЕНОЇ НЕБЕЗПЕКИ ЗАВДАННЯ ШКОДИ

Останнім часом проблеми спортивного права привертають значну увагу дослідників, що відповідає загальним світовим тенденціям упорядкування відносин у галузі спорту, зокрема, тих, що виникають у зв'язку зі спортивним травматизмом, частка якого складає близько 10-17 % від усіх випадків травматизму.

Значна частина травм у спорті не є небезпечною для життя, хоча відбивається на працездатності спортсмена і вимагає тривалого періоду реабілітації. Але є й такі види спорту, де без травм, в тому числі важких, не проходить жоден поєдинок. Сумну статистику наслідків у професійному боксі наводить американський журнал «Ринг». Понад 500 боксерів загинули безпосередньо на рингу, або внаслідок травм, що отримали в ході боксерських поєдинків. «Рекордним» вважається 1953 р. – 22 поєдинки з летальним наслідком. Останнім часом зросла кількість смерте-

льних випадків у футболі під час тренувань і змагань та безпосередньо після них. За даними італійського судді Гуаріньєлло за останні 30 років лише в «Серії А» померло внаслідок вживання допінгу 30 футболістів.

Однак бокс і футбол – це не єдині небезпечні види спорту. На думку експертів, «у даний час у топ травмоутворюючих видів спорту» слід включити: єдиноборства, альпінізм, водний туризм, авто- і мотогонки, кінний спорт, хокей, регбі, футбол, гірськолижний спорт, стрибки на лижах з трампліну, гімнастика, легка і важка атлетика. Стає очевидним, що в процесі здійснення спортивної діяльності існує великий ризик завдання майнової шкоди іншій особі.

У зв'язку з цим на практиці постає важливе питання, чи може бути спортивна діяльність (тренування, проведення змагань тощо) визнана джерелом підвищеної небезпеки. Значення цього питання зумовлюється тим, що від його вирішення залежить визначення засад та умов відшкодування шкоди, завданої учасниками спортивних (фізкультурно-спортивних) відносин: зокрема встановлення того, чи для відшкодування такої шкоди необхідна наявність повного складу правопорушення, чи воно може мати місце за наявності спеціальних підстав.

Згідно з частиною п'ятою ст. ст. 1187 ЦК України особа, яка здійснює діяльність, що є джерелом підвищеної небезпеки, відповідає за завдану шкоду, якщо вона не доведе, що шкоди було завдано внаслідок непереборної сили або умислу потерпілого. Таким чином, відповідальність за завдання шкоди у цьому разі настає незалежно від наявності вини особи, яка здійснює діяльність, пов'язану з підвищеною небезпекою для інших осіб.

Відповідно до частини першої ст. 1187 ЦК України джерелом підвищеної небезпеки вважається діяльність, пов'язана з використанням, зберіганням або утриманням транспортних засобів, механізмів та обладнання, використанням, зберіганням хімічних, радіоактивних, вибухо- і вогнєнебезпечних та інших речовин, утриманням диких звірів, службових собак та собак бійцівських порід тощо, яка створює підвищену небезпеку для особи, що цю діяльність здійснює, та інших осіб.

Як випливає з тексту наведеної норми Цивільного кодексу, ознаками джерела підвищеної небезпеки можна вважати:

- 1) неможливість для особи, яка здійснює діяльність, пов'язану з підвищеною небезпекою для інших осіб, забезпечувати постійний, стабільний контроль над такою діяльністю;

- 2) наявність у певних речей шкідливих властивостей, які проявляються у процесі їхнього використання, зберігання або утримання;

- 3) підвищена небезпека завдання шкоди особам, причетним до такої діяльності, або іншим особам.

На перший погляд, фізкультура і спорт підпадають під названі ознаки, а тому можуть бути визнані джерелом підвищеної небезпеки.

Проте, системний аналіз положень ст. 1187 ЦК України дає підстави для іншого висновку. Як зазначається у частині другій названої статті, шкода, завдана джерелом підвищеної небезпеки, відшкодовується

особою, яка на відповідній правовій підставі (право власності, інше речове право, договір підряду, оренди тощо) володіє транспортним засобом, механізмом, іншим об'єктом, використання, зберігання або утримання якого створює підвищену небезпеку. Таким чином, як випливає з наведеного тексту, під джерелом підвищеної небезпеки мається на увазі, усе ж таки, не сама діяльність, як така, а певні об'єкти, використання, зберігання або утримання яких, пов'язане з підвищеною небезпекою для оточуючих.

Отже, якщо спортивна діяльність здійснюється за допомогою небезпечних об'єктів (наприклад, автомобільні гонки тощо), то вона може вважатися у таких випадках джерелом підвищеної небезпеки, а відповідальність за завдану шкоду особи, яка володіє цими об'єктами на відповідній правовій підставі, може наставати незалежно від її вини.

Проте, якщо такі об'єкти не використовувалися як засіб (обладнання для змагань тощо), то відповідальність за завдану шкоду настає на загальних засадах, визначених ст. 1166 ЦК України.

Зокрема, умовами відповідальності у таких випадках є:

1) наявність майнової шкоди, завданої неправомірними рішеннями, діями чи бездіяльністю з використанням, зберіганням або утриманням. (Відповідальність за завдану моральну шкоду настає на підставах, визначених ст. 1167 ЦК України);

2) протиправність поведінки особи, яка завдала шкоду. Шкода, завдана правомірними діями, відшкодовується у випадках, встановлених цим Кодексом та іншим законом;

3) вина особа, котра завдала шкоду. Особа, яка завдала шкоди, звільняється від її відшкодування, якщо доведе, що шкоди завдано не з її вини;

4) шкода, завдана каліцтвом, іншим ушкодженням здоров'я або смертю фізичної особи внаслідок непереборної сили, відшкодовується у випадках, встановлених законом.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що самі фізкультура і спорт, як феномени суспільного життя, не є джерелом підвищеної небезпеки. Однак таким джерелом може бути використання, у процесі спортивної діяльності певних об'єктів, котрі створюють підвищений рівень загрози завдання шкоди.

Ключові слова: спортивне право, відшкодування шкоди, джерело підвищеної небезпеки.

Ключевые слова: спортивное право, возмещение вреда, источник повышенной опасности.

Key words: sports law, compensation for damage, source of increased danger.